

ΛΗΤΩ ΣΕΙΖΑΝΗ

Δημήτρης Αρμάος, Βίαιες εντυπώσεις των ετών 1975-2007,

Ποίηση, Ύψιλον Βιβλία 2009.

Περίμενα με ανυπομονησία, σχεδόν με πείνα, να διαβάσω τα ποιήματα του Δημήτρη Αρμάου και πραγματικά χόρτασα με μια πληθωρική παραγωγή τριάντα δύο ετών.

Γλωσσοπλάστης, γνώστης της γλώσσας, λάτρης της γλώσσας είναι ο Αρμάος. Μεγαλόπνοα τα διαβάσματά του, με τον Όμηρο, τον Δάντη, τον "Σιντ" να μπαينوβγαίνουν στους στίχους του, στίχους που αφήνουν τον αναγνώστη να αναρωτιέται συχνά για το νόημά τους ακόμα και στην διάρκεια δεύτερης ή και τρίτης ανάγνωσης. Σε τι αναφέρεται; Σε εικόνες, σε συναισθήματα, σε προσωπικές εμπειρίες; Κρίνει και σχολιάζει καιρούς και ήθη; Δεν το ξέρουμε με σιγουριά αλλά το υποπτευόμαστε. Όλα στην ποίησή του χρειάζονται αποκρυπτογράφηση και η εποχή μας δεν ενδείκνυται για κάτι τέτοιο λόγω του χρόνου που πιέζει. Ποιοί φιλόλογοι, ποιοί κριτικοί θα αφιερώσουν σήμερα χρόνο στην ανάλυση ενός τέτοιου βιβλίου; Μερικά μόνο πράγματα τα αντιλαμβάνομαστε με την πρώτη: "Γύρω στη μέση της/Η πείρα/ζωσμένος πύθωνας" (σελ.42). Μια εικόνα ζωντανή - να θαυμάσουμε εκείνην που είχε τη γενναιότητα να ζωστεί τον πύθωνα ή να τη λυπηθούμε που τον φορτώθηκε και είναι αναγκασμένη να τον κουβαλάει επάνω της;

Παρακάτω βλέπουμε να ξεπετάγονται ιταλικές, λατινικές, γερμανικές, γαλλικές λέξεις και μορφές από τον Δάντη: η Βεατρίκη, η Μόνα Βάννα...

Αλλού σαν κάτι πάλι να καταλαβαίνουμε ή έτσι ελπίζουμε τουλάχιστον: "Κατάγομαι αναμφίβολα απ'τις άδειες γειτονιές/Των φίλων που μ' αγάπησαν Να θήτεια αχ/Σε τέχνη αλλιώτικη...ώστε να τους χάριζα/Την τέρψη απ' την ευρεία συμμετοχή" (σελ.54). Ναι, ο ποιητής θα ήθελε η τέχνη του να ήταν άλλη, μια τέχνη πιο κοινής αποδοχής κι όχι η διαρκής ενασχόληση με τη γλώσσα. Για λίγο θα ήθελε να μην ήταν ταγμένος στη γλώσσα, αυτή που τον κάνει πια ένα είδος υπό εξαφάνιση ("μια ύπαρξη εν κινδύνω", σελ.299). Τώρα βλέπει ότι η γλώσσα πάνω στην οποία μόχθησε, η γλώσσα που τόσο πάσχισε να διασώσει, να την κρατήσει ζωντανή, να την εμπλουτίσει, η γλώσσα η πλούσια, με την ιστορία της, με τα ωραία στολίσματά της, τους τόνους και τα πνεύματα, είναι κι αυτή εν κινδύνω αφού δεν βγαίνουν πια καινούριοι φιλόλογοι σαν τον Αρμάο να την μάθουν ολόκληρη για να την διδάξουν στις καινούριες γενιές.

Σε αυτή την κατρακύλα της γλώσσας και των αξιών αναφέρεται μάλλον και το ποίημα "Φονικό" που έχει σαν επωδό του την παραδοχή "Κοπήκαμε από τις ρίζες μας σα θλιβερά τραγούδια" (σελ.241)

Στον καιρό των english και των γκρίκλις, ο Δ.Αρμάος τολμάει να βγάλει ένα βιβλίο σε πολυτονικό, με αναφορές στα αρχαία, τολμάει να βγάλει έναν τόμο με ωραίο εξώφυλλο, με ωραίο χαρτί, ωραία εικονογράφηση του Αλέξη Ταμπουρά -είναι εξαισία έργα ο Ασπασμός και η Ψυχική Μεταλλαγή στα χνάρια του Ντε Κίρικο.

Κι αφού τα είπα όλα αυτά, ας πω για όσους δεν τον γνωρίζουν ότι ο Δημήτρης Αρμάος είναι ένας σοβαρός φιλόλογος, επιμελητής και μεταφραστής, μια προσωπικότητα από αυτές που θεωρεί κανείς τον εαυτό του τυχερό αν γνωρίσει έστω και μια στη ζωή του. Όλα αυτά στον Δημήτρη Αρμάο συμπληρώνονται από ένα πλατύ χαμόγελο, από σπάνια καλοσύνη, ανιδιοτέλεια και προσήνεια.

Αλλά ας επανέλθω στα ποιήματα με δομή και λέξεις που θυμίζουν Όμηρο ή έρχονται κατ' ευθείαν από τον Όμηρο ("φεγγαρομεγαλόφθαλμη"), άλλες που απηχούν την Καινή Διαθήκη ("Νομίσματα

του Κεραμέως"), κι από άλλα εξίσου σημαντικά αναγνώσματα που αξίζει να διαβάσει κανείς στη ζωή του.

Δεν είναι εύκολο να εντάξουμε τον Αρμάο σε κάποιο συγκεκριμένο ρεύμα καθώς ξέρει καλά την ποίηση και παίζει μαζί της, πειραματίζεται φτιάχνοντας ποιήματα *a la maniere de...*, και τελικά η *maniere* είναι δική του. Όσο για τα συναισθήματά του, υπάρχει μια απογοήτευση, αλλά δεν φτάνει στην απόγνωση, υπάρχει ένας αυτοσαρκασμός αλλά δεν φτάνει στην περιφρόνηση του εαυτού του ούτε στην αυτοτιμωρία κι αυτό είναι καλό γιατί αρκετό μηδενισμό και άρνηση ζούμε στην καθημερινότητά μας, δεν το θέλουμε και στην ποίηση.

Ο Αρμάος δεν επιδεικνύει την βαθιά του καλλιέργεια για να καταπλήξει τα πλήθη. Κάτι τέτοιο δεν θα του ταίριαζε εξ άλλου. Τα καθόλου κοινότοπα ποιήματά του που κάπου, κάπου έχουν και κάτι το ηθογραφικό, έρχονται να επαληθεύσουν την εικόνα που έχουν για εκείνον όσοι τον γνωρίζουν: Καλός και Γνήσιος. Με πολλές επιρροές όπως όλοι μας, αναθυμάται τον Καβάφη μάλλον στη μορφή του ποιήματος "Πρόσωπα" (σελ.74) ενώ μερικά θαλασσινά του ποιήματα ίσως απηχούν ελαφρά τον Καββαδία -και ποιόν δεν έχουν σημαδέψει αυτοί οι ποιητές;- αλλά ελαφρά, σαν μια αύρα, σαν ένα θαλασσινό αεράκι (σελ.217). Εικάζω ότι αναφέρεται στον Σεφέρη όταν λέει "αν τελικά τον χώρεσε η πατρίδα ο αιματορούφουλας". Κι είναι φοβερό αν το αναλογιστούμε, για ποιά άλλη χώρα, για ποιά άλλη πατρίδα μπορεί να το πει κανείς αυτό, εκτός από τη δική μας; (Τελικά το ποίημα είναι για τον Συκουτρή όπως μου αποκαλύπτει ο δημιουργός του).

Μια ανάγκη που πολλοί Έλληνες και ξένοι έχουμε νοιώσει, να μεταπλάσουμε τον Όμηρο, να αντλήσουμε από τους ζωντανούς και οικείους ήρωες του χιλιάδες φορές, είναι ανάγκη και του Αρμάου. Επίσης, στο ποίημα "Τα τελευταία λόγια της ολονυχτίας" ακούγεται η φωνή του Σαίξπηρ: "Βραδιά τσιγκούνα γρήγορα που μάζεψες τα πέπλα σου!" (σελ.99)

Υπάρχουν, πάντως, και ποιήματα ερωτικά καθώς και άλλα που εμφανώς καυτηριάζουν την επικαιρότητα, πολιτική και κοινωνική, εγχώρια και διεθνή, την κοινωνία που ανέχεται σφαγές αθώων για χάρη του πλούτου.

Στο ωραίο ποίημα της σελ.225 ο ποιητής κάνει μια αναδρομή στα νεανικά του χρόνια και καταλήγει σε μια επωδό που θυμίζει ρεμπέτικο τραγούδι: "Βαρίδι για να πας σε τέτοιο βάθος/Γίνεται κι ένα μόνο ύστατο λάθος". Το περιεχόμενο ("Λάθη που γιγαντώσαν με του λύκου την προβιά/Λάθη-σκυλιά και λάθη-αρνιά") δεν είναι λιγότερο σημαντικό από τη μορφή του ποιήματος, από το μέτρο δηλαδή και τη ρίμα του.

Κλείνοντας θα ήθελα να πω ότι όταν ρώτησα τον Δημήτρη Αρμάο κατά πόσον ένα ποίημά του που για μένα ήταν ακατανόητο, το είχε γράψει κινούμενος από προσωπικά συμβάντα, μου απάντησε ότι όχι δεν είναι καθόλου προσωπικό και μου απαρίθμησε μια σειρά από φιλολογικά γεγονότα στα οποία αναφέρεται. Για μια ακόμα φορά με εντυπωσίασαν οι γνώσεις του (τρεις ζωές ακόμα, χωρίς υπερβολή, δεν θα μου έφταναν για να τις αποκτήσω) οπότε η παραπάνω παρουσίαση ως αποτελέσει απλώς ένα μικρό ευχαριστώ σ' έναν άνθρωπο που στήριξε τα πρώτα μου λογοτεχνικά βήματα, σ' έναν άνθρωπο που "ποτέ δεν χόρτασε με ψίχουλα του ονείρου".

Λητώ Σεϊζάνη

Ημ/νία δημοσίευσης: 17 Δεκεμβρίου 2009